

ПРАВОВА ЕТИМОЛОГІЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ**LEGAL ETYMOLOGY OF THEORETICAL PRINCIPLES OF INFORMATION AND LEGAL REGULATION OF THE AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX****Шорський П.О., к.ю.н.,
докторант***Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

У статті здійснено комплексний аналіз правової етимології та теоретичних засад інформаційно-правового регулювання агропромислового комплексу. Розглянуто історичні аспекти становлення інформаційного права в аграрному секторі, визначено його ключові функції та сучасні тенденції розвитку. Досліджено еволюцію правових норм, що регулюють інформаційні відносини у сільському господарстві, а також їхній вплив на формування сучасної цифрової інфраструктури агропромислового комплексу. Особливу увагу приділено аналізу нормативно-правового забезпечення управління інформаційними процесами в агропромисловому секторі, зокрема механізмам збору, обробки, зберігання, передачі та захисту аграрних даних. Визначено, що цифровізація сільськогосподарської діяльності та впровадження інноваційних технологій потребують адаптації законодавчої бази до нових викликів, таких як кібербезпека, захист персональних даних фермерів, регулювання електронного документообігу та забезпечення рівного доступу до відкритих державних реєстрів. Автором наведено основні переваги інформаційно-правового регулювання агропромислового комплексу, серед яких забезпечення прозорості державного управління, спрощення доступу до інформації для всіх учасників аграрного ринку, захист інформаційних прав суб'єктів господарювання, а також посилення кібербезпеки. Зазначено, що ефективне регулювання інформаційних процесів сприяє підвищенню інвестиційної привабливості агросектору, розвитку цифрової інфраструктури та створенню сприятливих умов для впровадження інноваційних технологій у сільському господарстві. Доведено, що ефективне інформаційно-правове регулювання є ключовою передумовою сталого розвитку агропромислового комплексу, підвищення його конкурентоспроможності, забезпечення продовольчої безпеки держави та створення умов для активного залучення інвестицій у сферу цифровізації аграрного сектору. Запропоновані в статті підходи до вдосконалення правового регулювання сприятимуть розвитку комплексної системи управління агропромисловою інформацією та забезпечать формування сучасного цифрового середовища для аграрного бізнесу. У підсумку зроблено авторський висновок, у якому наголошено на важливості подальшого вдосконалення нормативно-правового забезпечення інформаційних процесів у агропромисловому комплексі.

Ключові слова: інформаційно-правове регулювання, агропромисловий комплекс, цифровізація, інформаційне право, електронний документообіг, кібербезпека, правова етимологія.

The article provides a comprehensive analysis of the legal etymology and theoretical foundations of information and legal regulation of the agro-industrial complex. The historical aspects of the formation of information law in the agrarian sector are considered, its key functions and current development trends are identified. The evolution of legal norms regulating information relations in agriculture is studied, as well as their impact on the formation of the modern digital infrastructure of the agro-industrial complex. Particular attention is paid to the analysis of the regulatory and legal support for the management of information processes in the agro-industrial sector, in particular the mechanisms for collecting, processing, storing, transmitting and protecting agricultural data. It is determined that the digitalization of agricultural activities and the introduction of innovative technologies require the adaptation of the legislative framework to new challenges, such as cybersecurity, the protection of farmers' personal data, the regulation of electronic document flow and ensuring equal access to open state registers. The author presents the main advantages of information and legal regulation of the agro-industrial complex, including ensuring transparency of state administration, simplifying access to information for all participants in the agricultural market, protecting the information rights of business entities, as well as strengthening cybersecurity. It is noted that effective regulation of information processes contributes to increasing the investment attractiveness of the agricultural sector, developing digital infrastructure and creating favorable conditions for the implementation of innovative technologies in agriculture. It is proven that effective information and legal regulation is a key prerequisite for the sustainable development of the agro-industrial complex, increasing its competitiveness, ensuring the food security of the state and creating conditions for actively attracting investments in the sphere of digitalization of the agricultural sector. The approaches to improving legal regulation proposed in the article will contribute to the development of a comprehensive system of agro-industrial information management and will ensure the formation of a modern digital environment for agricultural business. As a result, the author's conclusion is made, which emphasizes the importance of further improving the regulatory and legal support of information processes in the agro-industrial complex.

Key words: information and legal regulation, agro-industrial complex, digitalization, information law, electronic document management, cybersecurity, legal etymology.

Агропромисловий комплекс (АПК) відіграє ключову роль у формуванні економічного потенціалу України, забезпечуючи не лише продовольчу безпеку країни, а й суттєвий внесок у її валовий внутрішній продукт (ВВП) та експортну діяльність. Динамічний розвиток цифрових технологій кардинально змінює традиційні підходи до ведення сільськогосподарського виробництва, управління земельними ресурсами та організації аграрного бізнесу. В умовах цифрової трансформації особливої актуальності набуває питання правового регулювання інформаційних процесів у сфері агропромислового виробництва, що потребує модернізації законодавчої бази відповідно до новітніх технологічних реалій.

З огляду на глобалізаційні виклики та активне впровадження цифрових рішень у сфері АПК, зростає потреба у створенні ефективних механізмів нормативного забезпечення інформаційних відносин. Використання електро-

нних інформаційних систем, цифрових платформ для торгівлі агропродукцією, дистанційного моніторингу стану ґрунтів, технологій штучного інтелекту та великих даних відкриває нові можливості для підвищення продуктивності та сталого розвитку сільськогосподарського сектора. Водночас ці процеси породжують низку викликів, зокрема в аспектах правового захисту інформації, персональних даних учасників аграрного ринку, кібербезпеки та електронного документообігу.

Етимологія права є напрямом правової науки, що вивчає походження, формування та еволюцію правових норм. У контексті інформаційно-правового регулювання АПК етимологія розглядається як дослідження генезису правових норм, які забезпечують належне функціонування інформаційних процесів у сфері аграрного виробництва.

Інформаційне право як міждисциплінарна галузь юридичної науки охоплює широкий спектр питань, пов'язаних

із регулюванням збору, обробки, зберігання та поширення інформації, що має особливе значення для АПК. Ця сфера права визначає загальні принципи та механізми управління інформаційними ресурсами, розробки правових норм щодо електронного обігу документів, захисту інтелектуальної власності у сфері цифрових технологій та впровадження новітніх інформаційних систем в аграрному секторі.

У свою чергу, формування та розвиток інформаційно-правового регулювання є результатом поступової еволюції правових норм, спрямованих на забезпечення належного правового режиму інформації як особливого об'єкта правовідносин. Від початкових норм, які регулювали доступ до інформації, до сучасних комплексних законодавчих актів, що охоплюють аспекти кібербезпеки, цифрових технологій і персональних даних, інформаційно-правове регулювання зазнало суттєвих трансформацій.

На ранніх етапах розвитку правового регулювання інформаційні норми мали обмежене застосування та здебільшого розглядалися у контексті загального адміністративного або цивільного права. Зокрема, ще у XX столітті законодавство більшості країн світу зосереджувалося на врегулюванні питань державної таємниці, доступу до публічної інформації та авторського права. У правових системах радянської доби інформація переважно контролювалася державою, а правове забезпечення інформаційних відносин носило дозвільний характер.

З переходом до інформаційного суспільства у XXI столітті постало питання про комплексне нормативне забезпечення цифрової взаємодії між державою, бізнесом та громадянами. Інформаційно-правові норми почали охоплювати нові сфери, включаючи захист персональних даних, електронну комерцію, правовий режим великих масивів даних (Big Data) та штучного інтелекту. Особливої актуальності ці аспекти набули у сфері агропромислового комплексу, де цифровізація сприяє автоматизації процесів, ефективному управлінню земельними ресурсами, моніторингу посівів за допомогою супутникових технологій та аналізу ринкових тенденцій.

На сучасному етапі розвиток інформаційного законодавства АПК орієнтується на міжнародні стандарти та кодифікацію норм, що регулюють обіг інформації в умовах цифрової економіки. Визначальними факторами правового регулювання є впровадження технологій штучного інтелекту, кібербезпека, захист інтелектуальної власності та гармонізація національного законодавства з нормами Європейського Союзу. Зокрема, нормативно-правові акти у сфері АПК дедалі частіше включають норми щодо відкритих даних, цифрових паспортів продукції, електронного документообігу та автоматизованих систем управління виробництвом.

Отже, на нашу думку еволюція інформаційно-правових норм демонструє поступовий перехід від традиційних засад регулювання інформаційних відносин до комплексного правового забезпечення цифрових процесів. Подальший розвиток цієї сфери вимагатиме інтеграції інноваційних технологій у правове поле, розробки нових механізмів державного контролю та адаптації інформаційно-правових норм до швидкоплинних викликів цифрової епохи.

Інформаційно-правове регулювання АПК має забезпечувати: 1. Юридичне визначення статусу цифрових даних у сільському господарстві – регламентацію правового статусу інформаційних ресурсів, отриманих у результаті дистанційного зондування земної поверхні, роботи безпілотних літальних апаратів, агро роботів тощо; 2. Розвиток електронного документообігу – впровадження юридичних стандартів для цифрових угод, контрактів та облікових записів, що регулюють аграрну діяльність; 3. Захист персональних даних та комерційної інформації – забезпечення нормативного підґрунтя для збереження конфіден-

ційності даних фермерів, агропідприємств, а також інформації про земельні ресурси; 4. Кібербезпеку аграрного сектору – створення правових механізмів для запобігання кібератакам на цифрові системи управління сільськогосподарськими підприємствами; 5. Формування єдиних стандартів використання цифрових платформ у сфері АПК – розробку правових норм для регулювання діяльності онлайн-майданчиків з торгівлі агропродукцією, електронних реєстрів аграрних підприємств, цифрових інструментів для контролю якості продукції.

Термін «інформаційно-правове регулювання» є багатограним і поєднує два ключові аспекти: «інформаційне» та «правове регулювання». Інформаційний аспект включає всі процеси, пов'язані зі збором, аналізом, збереженням, обробкою та передачею інформації у сфері агропромислового комплексу. Сюди входять цифрові технології моніторингу врожайності, автоматизовані системи управління фермерськими господарствами, електронні платформи закупівлі та продажу продукції тощо. Правове регулювання передбачає розробку та застосування правових норм, що визначають порядок використання інформаційних ресурсів, забезпечення їхньої захищеності та встановлення юридичних гарантій для учасників інформаційних відносин у сфері АПК.

Етимологічно слово «інформація» походить від латинського *informatio*, що означає «роз'яснення» або «повідомлення». У сучасному розумінні інформація охоплює всі відомості про об'єкти, явища, їхні параметри та властивості, що можуть бути зафіксовані та оброблені відповідними засобами. З іншого боку, поняття «правове регулювання» охоплює сукупність законодавчих та підзаконних актів, які визначають норми поведінки суб'єктів правовідносин та встановлюють механізми їхньої реалізації.

Таким чином, інформаційно-правове регулювання можна визначити як комплексний процес формування та впровадження правових норм, які визначають порядок створення, обробки, збереження, поширення та захисту інформації у сфері агропромислового комплексу. Цей процес забезпечує нормативне підґрунтя для реалізації державної політики в аграрному секторі, включаючи цифровізацію управління агропромисловим виробництвом, розвиток електронних реєстрів, автоматизованих систем моніторингу, інтеграцію технологій штучного інтелекту та аналіз великих даних у сільському господарстві [1, с. 151].

На нашу думку інформаційно-правове регулювання охоплює сукупність правових норм, що визначають порядок збору, збереження, обробки, поширення та захисту інформації, пов'язаної з аграрною діяльністю. До основних складових цього процесу належать такі аспекти: 1. Стандартизація інформаційних процесів – це розробка та впровадження нормативно-правових актів, що регламентують порядок збору, систематизації, зберігання та поширення аграрної інформації. Ця складова передбачає встановлення єдиних вимог до ведення електронних реєстрів, взаємодії між суб'єктами ринку через цифрові платформи, а також уніфікацію механізмів обміну інформацією між державними органами та агро виробниками; 2. Розвиток електронного врядування в аграрному секторі – це правове забезпечення створення та функціонування цифрових інструментів для автоматизації адміністративних процедур у сфері АПК.

Зокрема, це включає запровадження електронних платформ для реєстрації аграрних суб'єктів, надання цифрових державних послуг, ведення електронного земельного кадастру, моніторингу стану сільськогосподарських угідь та здійснення дистанційного контролю за виконанням екологічних стандартів; 3. Захист інформації та персональних даних – це розробка правових механізмів гарантування безпеки інформаційних систем АПК. В умовах цифровізації особливого значення набувають питання кібербезпеки,

захисту баз даних від несанкціонованого доступу, регулювання обігу персональних даних фермерів і підприємств, а також забезпечення дотримання вимог міжнародних стандартів у сфері інформаційної безпеки.

Поняття АПК складається з двох основних компонентів: «агро-» та «промисловий комплекс». Префікс «агро-» походить від давньогрецького слова *agros*, що означає «поле», «земля», і використовується для позначення всіх процесів, пов'язаних із сільським господарством. Термін «промисловий комплекс» охоплює систему взаємопов'язаних галузей промисловості, що забезпечують виробництво, переробку та збут продукції.

Таким чином, агропромисловий комплекс можна визначити як інтегровану систему економічно взаємопов'язаних галузей сільського господарства та переробної промисловості, яка спрямована на виробництво, транспортування, зберігання, переробку та реалізацію сільськогосподарської продукції. Ефективне функціонування АПК передбачає використання сучасних інформаційних технологій, що сприяють підвищенню продуктивності, оптимізації витрат і забезпеченню сталого розвитку аграрного сектору.

АПК України є ключовим сектором національної економіки, що забезпечує виробництво продовольства, сировини для промисловості та сприяє соціально-економічному розвитку сільських територій. Структура АПК України визначена законодавчими та нормативно-правовими актами і включає три основні сфери:

1. Виробництво засобів виробництва для сільського господарства та його технічне забезпечення: а) Машинобудування – це виробництво тракторів, сільськогосподарської техніки та обладнання для харчової промисловості; б) Агрохімія – це виробництво мінеральних добрив, засобів захисту рослин та інших хімічних продуктів, необхідних для аграрного сектору; в) Будівництво – це зведення та обслуговування об'єктів сільськогосподарського призначення, включаючи меліоративні системи та інфраструктурні об'єкти.

2. Безпосередньо сільське господарство: а) Рослинництво – це вирощування зернових, технічних, овочевих, плодових та інших культур; б) Тваринництво – це розведення великої рогатої худоби, свиней, овець, птиці та інших сільськогосподарських тварин; в) Рибництво – це вирощування та вилов риби в прісноводних та морських водоймах.

3. Переробка та реалізація сільськогосподарської продукції: а) Харчова промисловість – це переробка сільськогосподарської сировини на продукти харчування, включаючи м'ясо, молоко, консерви, цукрову, олійну та інші галузі; б) Легка промисловість – переробка сировини рослинного та тваринного походження для виробництва текстильних, шкіряних та інших виробів; в) Інфраструктура зберігання та транспортування – складські приміщення, холодильні установи, транспортні засоби та логістичні центри, що забезпечують збереження та доставку продукції до споживача.

З цього приводу, Закон України «Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України» визначає правові, економічні та організаційні засади формування і функціонування системи інженерно-технічного забезпечення АПК, що охоплює виробництво, постачання, сервісне обслуговування та ремонт технічних засобів для сільського господарства [2].

Важливо зазначити, що агропромисловий комплекс України є інтегрованою системою, де всі складові взаємопов'язані та спрямовані на забезпечення ефективного функціонування аграрного сектору, задоволення потреб внутрішнього ринку та зміцнення експортного потенціалу країни.

Таким чином, на нашу думку інформаційно-правове регулювання АПК – це система правових норм, принципів і механізмів, спрямованих на забезпечення правового

режиму збору, обробки, збереження, поширення та використання інформації у сфері агропромислового виробництва, управління та обігу продукції. Воно охоплює законодавчі та нормативно-правові акти, що регламентують інформаційні відносини між державними органами, суб'єктами господарювання та споживачами, а також встановлює вимоги до інформаційної безпеки, цифровізації аграрного сектору, відкритих даних, інтелектуальної власності, автоматизованих систем управління та електронного документообігу в аграрному виробництві.

Аналіз наукових джерел свідчить про зростаючий інтерес дослідників до проблематики інформаційно-правового регулювання в агропромисловому комплексі. Дослідження в цій галузі охоплюють різні аспекти правового забезпечення цифрових процесів у сільському господарстві, зокрема стандартизацію інформаційних систем, кібербезпеку, електронне врядування та правовий захист аграрних даних.

Значний внесок у вивчення цієї тематики зробила Іванова Г. С., яка у своїй монографії «Сучасний стан і перспективи розвитку адміністративно-правового регулювання в агропромисловому комплексі України» досліджує концептуальні підходи до визначення АПК як об'єкта адміністративно-правового регулювання. В монографії пропонуються шляхи вдосконалення нормативно-правової бази з урахуванням процесів цифрової трансформації агросектору та викликів, пов'язаних із впровадженням електронного документообігу та захистом інформаційних прав суб'єктів аграрної діяльності [3, с. 99].

Правове регулювання інформаційних відносин у сфері сільського господарства має давню історію, що сягає епохи ранніх цивілізацій. У Давньому Єгипті, Месопотамії та Римській імперії використовувалися системи обліку врожаїв, земельних угідь та податкових зобов'язань землевласників. Хоча ці механізми не мали сучасного юридичного оформлення, вони фактично виконували функцію правового регулювання інформаційних процесів у сфері аграрного виробництва. У середньовіччі контроль за обліком сільськогосподарських земель, врожайності та податкових платежів здійснювався переважно феодалами та церквою. У деяких європейських країнах формувалися перші земельні кадастри, що виконували роль офіційних реєстрів аграрної інформації.

Із XVIII–XIX століття, у зв'язку з розвитком капіталістичних відносин і зростанням державного втручання в економіку, значно розширився правовий вплив на аграрний сектор. Запроваджувалися державні кадастрові системи, формувалися нормативні акти, що регламентували земельні відносини, систему оподаткування фермерів та стандартизацію аграрної діяльності. У XX столітті розвиток науки та технологій сприяв автоматизації інформаційних процесів у сфері АПК. З 1980-х років у США, країнах Європи та Радянському Союзі почали створюватися перші електронні бази даних для управління земельними ресурсами, аналізу кліматичних умов та прогнозування врожайності.

У XXI столітті цифровізація сільського господарства зробила інформацію ключовим активом агропромислового комплексу, що зумовило необхідність розробки спеціальних правових механізмів для регулювання збору, обробки, зберігання, поширення та захисту аграрних даних. Впровадження штучного інтелекту, технологій великих даних (Big Data) та Інтернету речей (IoT) потребує вдосконалення нормативно-правової бази відповідно до сучасних викликів цифрової економіки [4, с. 132].

Правова етимологія інформаційно-правового регулювання агропромислового комплексу є багатоконечною і включає такі основні аспекти: 1. Історичний аспект – це вивчення формування правових норм у сфері аграрної інформації, починаючи від традиційного землеробства до сучасних цифрових технологій. Це дозволяє простежити,

як змінювалися правові механізми управління аграрною інформацією впродовж історичних епох; 2. Нормативно-правовий аспект – це аналіз чинного законодавства та підзаконних актів, що регулюють інформаційні відносини в аграрному секторі. До таких нормативних актів належать закони про захист персональних даних, регулювання цифрових реєстрів, електронний документообіг у сільському господарстві тощо; 3. Технологічний аспект – це вивчення впливу цифрових інновацій на правове регулювання агропромислового комплексу. Сюди входять технології штучного інтелекту, великі дані, дистанційне зондування земної поверхні, автоматизовані системи управління агропідприємствами та Інтернет речей; 4. Порівняльно-правовий аспект – це аналіз міжнародного досвіду правового регулювання інформаційних відносин в аграрному секторі. Вивчення практик ЄС, США, Китаю та інших держав дає можливість оцінити ефективність різних моделей правового регулювання та адаптувати найкращі з них до українських реалій [5, с. 53].

Комплексний підхід до інформаційно-правового регулювання АПК дозволяє створити ефективну систему нормативного забезпечення інформаційних відносин у сільському господарстві. Врахування історичного розвитку правових механізмів, їх технологічної трансформації та адаптації до сучасних цифрових умов сприятиме підвищенню ефективності агропромислового комплексу та його конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

Ефективне функціонування інформаційно-правового регулювання в АПК базується на дотриманні низки фундаментальних принципів. Ці принципи забезпечують баланс між відкритістю інформації, правовою визначеністю та захистом інформаційних ресурсів. До ключових принципів інформаційно-правового регулювання АПК належать:

1. Принцип відкритості аграрної інформації – передбачає гарантування широкого доступу громадськості до інформації про стан, розвиток та перспективи агропромислового комплексу. Це сприяє прозорості державної аграрної політики, ефективному управлінню земельними ресурсами та формуванню довіри між учасниками аграрного ринку. Реалізація цього принципу здійснюється шляхом функціонування відкритих електронних реєстрів, публікації статистичних даних щодо аграрного виробництва та доступу до інформації про земельні ресурси;

2. Принцип достовірності інформації – вимагає від суб'єктів інформаційних відносин забезпечення точності, повноти та актуальності аграрних даних. Впровадження цього принципу є необхідною умовою ефективного функціонування цифрових систем управління агропідприємствами, прогнозування врожайності та оцінки екологічного стану земельних угідь. Відповідальність за порушення цього принципу може передбачати правові санкції, включаючи адміністративну та цивільно-правову відповідальність;

3. Принцип правової визначеності – передбачає чітке встановлення прав та обов'язків усіх учасників інформаційних відносин у сфері АПК. Це включає юридичне закріплення правил доступу до аграрних даних, регламентацію використання електронного документообігу та механізми правового захисту у випадках порушення інформаційних прав. Дотримання цього принципу дозволяє уникнути правової невизначеності та мінімізувати ризики зловживань у сфері цифрового регулювання агросектору;

4. Принцип конфіденційності – спрямований на захист персональних даних суб'єктів аграрної діяльності, а також комерційної інформації фермерських господарств і агропідприємств. В умовах цифровізації аграрного виробництва питання конфіденційності набувають особливої важливості, оскільки витік або неправомірне використання таких даних може завдати значної шкоди бізнесу та порушити права фермерів і підприємців. Реа-

лізація цього принципу передбачає впровадження заходів із шифрування даних, посилення контролю за доступом до інформаційних систем та відповідальність за неправомірне використання персональних даних;

5. Принцип інформаційної безпеки – охоплює заходи щодо захисту інформаційних систем та ресурсів АПК від кіберзагроз, несанкціонованого доступу, атак на цифрові платформи та можливих технічних збоїв. Впровадження цього принципу є важливою складовою державної політики у сфері кібербезпеки та передбачає розробку механізмів контролю за інформаційними потоками, застосування сучасних систем захисту даних та міжнародну співпрацю у сфері протидії кібератакам;

6. Принцип цифрової трансформації – спрямований на підтримку та стимулювання розвитку електронного врядування та автоматизації інформаційних процесів у сільському господарстві. Він передбачає поступове впровадження сучасних технологій, таких як електронний документообіг, цифрові реєстри, дистанційний моніторинг земельних ресурсів та використання штучного інтелекту для обробки аграрних даних. Дотримання цього принципу сприяє підвищенню ефективності управлінських процесів, оптимізації витрат та забезпеченню стійкого розвитку аграрної сфери;

7. Принцип інтеграції з міжнародними інформаційними системами – передбачає розвиток співпраці з міжнародними організаціями та впровадження кращих світових практик у сфері інформаційного регулювання АПК. Це включає адаптацію міжнародних стандартів у сфері аграрної статистики, кібербезпеки, відкритих даних та електронного врядування. Взаємодія з міжнародними партнерами сприяє гармонізації законодавства, забезпеченню конкурентоспроможності української агропромислової продукції на світовому ринку та підвищенню рівня інвестиційної привабливості сектору [6, с. 75].

З точки зору загальної теорії права, інформаційні процеси в аграрній сфері регулюються нормами кількох галузей права, що визначають юридичні засади обігу аграрної інформації, її використання та захисту. До основних правових галузей, що регулюють інформаційні процеси в АПК, належать: 1. Конституційне право – закріплює фундаментальні права та свободи громадян щодо доступу до інформації, захисту персональних даних та інформаційної безпеки; 2. Цивільне право – регламентує договірні відносини у сфері обміну інформацією, інтелектуальної власності та відповідальності за порушення прав на інформаційні ресурси; 4. Адміністративне право – визначає правові механізми державного регулювання інформаційних процесів, відповідальність за порушення нормативних вимог у сфері аграрної інформації; 5. Інформаційне право – встановлює загальні принципи правового регулювання інформаційних відносин, включаючи стандарти електронного документообігу, захист інформації та порядок доступу до відкритих даних; 6. Аграрне право – займає особливе місце, оскільки охоплює специфіку правового забезпечення обігу інформації в сільському господарстві. Воно визначає особливості регулювання земельних відносин, правового статусу аграрних суб'єктів, а також нормування процесів збору та використання аграрних даних [7, с. 915].

Таким чином, інформаційно-правове регулювання агропромислового комплексу базується на міжгалузевому підході, що включає як загальні правові механізми інформаційного права, так і спеціалізовані норми аграрного законодавства. Дотримання основних принципів правового регулювання дозволяє забезпечити ефективне управління інформаційними ресурсами в аграрному секторі, підвищити його конкурентоспроможність та сприяти сталому розвитку цифрової економіки у сфері АПК.

Розвиток інформаційно-правового регулювання АПК можна поділити на кілька основних етапів, кожен із яких характеризується специфічними правовими, технологіч-

ними та адміністративними змінами. Перший – це поява правових норм щодо доступу до інформації та її захисту. Другий етап характеризується розвитком інформаційного законодавства в аграрній сфері та створенням спеціалізованих правових механізмів для регулювання інформаційних процесів. Третій етап – це формування комплексної системи інформаційного управління АПК з використанням сучасних цифрових технологій та штучного інтелекту [8, с. 50].

Агропромисловий комплекс є багаторівневою економічною системою, в якій взаємодіють різні суб'єкти господарювання. Традиційно в його структурі виокремлюють три обов'язкові рівні: 1. Сільське господарство – первинна сфера, що є основою АПК, оскільки саме тут відбувається безпосереднє виробництво сільськогосподарської продукції. До цієї сфери належать рослинництво, тваринництво, бджільництво, рибництво та інші види аграрної діяльності; 2. Матеріально-технічне забезпечення – підприємства, що здійснюють постачання сільськогосподарських підприємств засобами виробництва, такими як техніка, добрива, паливно-мастильні матеріали, насіння, засоби захисту рослин тощо; 3. Реалізація сільськогосподарської продукції – підприємства, що відповідають за зберігання, транспортування та збут продукції, включаючи логістичні компанії, елеваторні комплекси, переробні заводи, оптові ринки та торговельні мережі [9, с. 147].

Окрім традиційних трьох рівнів, деякі науковці виокремлюють четвертий рівень – інфраструктурний, який охоплює: 1. Транспортну інфраструктуру – систему автомобільних, залізничних і водних шляхів, що забезпечують перевезення сільськогосподарської продукції; 2. Складську інфраструктуру – елеватори, зерносховища, холодильні камери та інші об'єкти для довготривалого зберігання продукції; 3. Пакувальну інфраструктуру – підприємства, що забезпечують виробництво та використання тари й пакувальних матеріалів для агропродукції [10, с. 118].

Агропромислова інформація є стратегічним ресурсом, що відіграє важливу роль у регулюванні ринку сільськогосподарської продукції, управлінні земельними відносинами та реалізації державної підтримки агровиробників. Її ефективне використання сприяє підвищенню продуктивності аграрного сектору, оптимізації бізнес-процесів та забезпеченню прозорості ринку.

Залежно від правового статусу інформація в агропромисловому комплексі поділяється на три основні категорії. Відкрита інформація перебуває у вільному доступі й включає дані державної аграрної статистики, інформацію земельного кадастру та екологічний стан сільськогосподарських територій. Обмежена у доступі інформація містить комерційні та персональні дані, що підлягають правовому захисту, зокрема відомості про виробничі показники фермерських господарств, технологічні процеси та фінансову звітність. Конфіденційна інформація охоплює персональні дані аграріїв, комерційні секрети підприємств і відомості про генетично модифіковані культури. Правові засади обігу цих видів інформації регулюються відповідним законодавством України [11, с. 78].

Крім того, інформаційні ресурси агропромислового комплексу можна класифікувати за ключовими напрямками. Економічна інформація охоплює ринкові ціни, фінансові показники аграрного сектору та державні дотації. Технологічна інформація містить дані про інноваційні агротехнології, методи цифрового управління господарствами та автоматизовані системи. Земельна інформація включає дані про земельний кадастр, якість ґрунтів і правовий статус земельних ділянок. Екологічна інформація відображає вплив агровиробництва на навколишнє середовище, рівень забруднення ґрунтів, водних ресурсів і повітря. Наукова інформація охоплює результати аграрних досліджень, прогнозування врожайності та розробки у сфері генетики й селекції [12, с. 49].

Інформаційні відносини в АПК мають низку особливостей, що впливають на їх правове регулювання. Великий обсяг оброблюваних даних охоплює інформацію про земельні ресурси, врожайність, метеорологічні умови та агрохімічні показники ґрунтів. Державний контроль забезпечує регулювання доступу до стратегічно важливої інформації через кадастрові та аграрні реєстри. Важливу роль відіграє цифровізація агросектору, що включає використання супутникового моніторингу, автоматизованих систем управління фермами, дронів для оцінки стану посівів і штучного інтелекту для прогнозування врожайності [13, с. 60].

Правова природа інформаційно-правового регулювання АПК полягає у встановленні правових норм, які регулюють інформаційні відносини між суб'єктами аграрного сектору, державними органами та іншими учасниками інформаційного обміну. Ці норми визначають:

1. Права та обов'язки суб'єктів інформаційних відносин – усі учасники інформаційного обміну, включаючи сільськогосподарських виробників, переробні підприємства, державні органи, наукові установи та інші суб'єкти аграрного сектору, мають чітко визначені права щодо доступу, використання та поширення інформації. Водночас вони зобов'язані дотримуватися встановлених вимог щодо надання достовірних даних, забезпечення конфіденційності та збереження інформаційних ресурсів;

2. Режими доступу до інформації – законодавство передбачає розмежування інформаційних ресурсів за рівнем доступності, включаючи: а) відкриту інформацію, що підлягає загальному доступу (наприклад, аграрна статистика, земельний кадастр, екологічні показники); б) інформацію з обмеженим доступом, до якої належать персональні дані, комерційна таємниця, стратегічно важливі дані про аграрний ринок та технологічні розробки; в) конфіденційну інформацію, що потребує спеціальних заходів захисту, включаючи державні бази даних та корпоративні інформаційні системи аграрних підприємств;

3. Вимоги до якості та достовірності інформації – нормативно закріплюються стандарти, що регулюють точність, повноту та актуальність інформації в аграрному секторі. Це включає: а) зобов'язання щодо своєчасного оновлення даних у державних реєстрах та інформаційних системах; б) обов'язок суб'єктів господарювання подавати правдиві звіти про свою діяльність; в) відповідальність за розповсюдження недостовірної або спотвореної інформації, яка може вплинути на функціонування аграрного ринку;

4. Механізми захисту інформації – встановлюються правові механізми, спрямовані на гарантування безпеки інформаційних систем АПК, включаючи: а) заходи щодо забезпечення конфіденційності персональних та комерційних даних; б) правові інструменти для запобігання витоку інформації та кібератак на агропромислові інформаційні системи; в) механізми притягнення до відповідальності за порушення інформаційного законодавства, включаючи адміністративні та кримінальні санкції [14, с. 77].

Таким чином, інформаційно-правове регулювання АПК спрямоване на створення умов для ефективного обміну інформацією між усіма учасниками аграрного ринку, підвищення прозорості й підзвітності діяльності суб'єктів господарювання, а також захист прав і законних інтересів усіх сторін інформаційних відносин. Удосконалення нормативно-правової бази у цій сфері є необхідною умовою для подальшої цифровізації агропромислового сектору та інтеграції України у глобальний інформаційний простір.

Однак слід зауважити, що питання комплексного аналізу інформаційно-правового регулювання АПК досі не було предметом системного наукового дослідження. Незважаючи на те, що окремі аспекти правового регулювання інформаційних відносин у сфері АПК розглядалися в контексті аграрного, інформаційного та адміністратив-

ного права, на сьогодні відсутні фундаментальні праці, які б всебічно висвітлювали цю проблему. Існуючі наукові дослідження здебільшого зосереджені на питаннях цифровізації аграрного сектору, електронного документообігу, регулювання відкритих даних або кібербезпеки, проте вони не враховують специфіку інформаційно-правових механізмів управління АПК як комплексної галузі. Також відсутній системний аналіз законодавчих колізій, прогалин та перспектив розвитку правового забезпечення інформаційних процесів у цій сфері.

Варто відзначити, що після здобуття незалежності Україна зіткнулася з необхідністю комплексного реформування аграрного сектору для переходу до ринкових відносин. Трансформаційні процеси мали на меті зміну системи управління земельними ресурсами, створення умов для розвитку фермерства та підвищення ефективності аграрного виробництва. Основними напрямками аграрних реформ стали: 1. Приватизація земель – це процес розпаювання колективних сільськогосподарських підприємств та передача земель у приватну власність громадян. Цей крок сприяв формуванню нового класу власників земельних ділянок та стимулював розвиток ринкових механізмів у сільському господарстві; 2. Створення ринку землі – це розробка законодавчої бази, що регулює купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення. Відсутність можливості офіційного продажу землі до 2021 року гальмувала розвиток аграрного сектору, обмежуючи доступ до фінансування та інвестицій; 3. Підтримка фермерства – це запровадження державних програм, спрямованих на стимулювання розвитку фермерських господарств через фінансову підтримку, податкові пільги, доступ до кредитних ресурсів та сприятливі умови для розвитку малого та середнього агробізнесу.

Важливим кроком у реформуванні аграрного сектору стало ухвалення у 2020 році Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення», який скасував мораторій на продаж сільськогосподарських земель. Відповідно до цього закону, з 1 липня 2021 року в Україні було відкрито ринок землі, що дозволило фізичним особам купувати земельні ділянки сільськогосподарського призначення [15].

Безсумнівно АПК є одним із ключових секторів економіки України, забезпечуючи продовольчу безпеку держави та формуючи значну частку її експортного потенціалу. Завдяки сприятливим кліматичним умовам, родючим ґрунтам і розвинутій аграрній інфраструктурі Україна входить до провідних аграрних країн Європи за обсягами виробництва сільськогосподарської продукції. Українські аграрії експортують продукцію у понад 150 країн світу, що робить сільське господарство стратегічно важливим для зовнішньоекономічної діяльності країни.

Водночас розвиток АПК потребує активного державного сприяння. Фінансова підтримка є важливим чинником стабільного розвитку галузі, зокрема через надання державних субсидій, страхування аграрних ризиків і забезпечення доступного кредитування фермерських господарств. Впровадження інноваційних технологій сприяє підвищенню ефективності виробництва завдяки точному землеробству, автоматизації процесів, супутниковому моніторингу та використанню «розумної» техніки. Підвищення кваліфікації аграрних працівників відіграє ключову роль у модернізації сектора, що передбачає організацію навчальних програм, тренінгів і курсів для вдосконалення професійних навичок фермерів. Автоматизація аграрного виробництва спрямована на цифровізацію галузі, що дозволяє оптимізувати логістичні процеси, моніторити стан ґрунтів, прогнозувати врожайність і раціонально використовувати ресурси. Розвиток АПК через впровадження сучасних технологій та державну підтримку сприятиме підвищенню конкурентоспромож-

ності сільськогосподарської продукції України на світовому ринку та забезпеченню сталого зростання аграрного сектору.

Агропромисловий комплекс входить до ключових секторів сучасної економіки України для забезпечення та реалізації рівних конституційних прав кожного громадянина на продовольчу безпеку. Так, сільськогосподарський сектор завжди має бути у центрі уваги держави з належним збереженням умов його підтримання, а саме кліматичних та соціально-економічних. До того ж, слід додати, що агропромисловий комплекс представляє собою сукупність галузей народного господарства, зайнятих виробництвом продукції сільського господарства, при цьому не обмежуючись сільськогосподарською продукцією, включаючи інші товари споживання, її зберіганням, переробкою і доведенням до споживача [16, с. 17-18].

Інформаційно-правове регулювання АПК визначається низкою законів та підзаконних актів, що забезпечують правові механізми доступу, обробки, захисту й використання аграрної інформації. Серед основних законодавчих актів слід відзначити: 1. Закон України «Про інформацію» (1992) – регламентує основні принципи інформаційних відносин [17]; 2. Закон України «Про доступ до публічної інформації» (2011) – забезпечує відкритість державних даних [18]; 3. Закон України «Про захист персональних даних» (2010) – визначає вимоги до обробки інформації в АПК [19]; 4. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства» (2004) – регулює створення інформаційних систем аграрного ринку [20]; 5. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» (2003) – забезпечує цифровізацію документообігу [21]; 6. Закон України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних» (2020) – регламентує використання картографічних даних [22]; 7. Закон України «Про інформаційно-комунікаційну систему 'Державний аграрний реєстр'» (2024) – встановлює порядок обліку агровиробників [23].

Окрім законів, питання інформаційного забезпечення АПК регулюються низкою підзаконних актів, які визначають механізми функціонування аграрних реєстрів, моніторингу виробництва та взаємодії між державними органами та суб'єктами господарювання: 1. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2018 № 847 – визначає порядок ведення Державного аграрного реєстру (ДАР), який є ключовою інформаційною системою моніторингу аграрного ринку; 2. Наказ Мінагрополітики від 22.11.2011 № 644 – регулює реєстрацію сільськогосподарської техніки, що є частиною єдиної інформаційної системи контролю використання технічних засобів у сільському господарстві; 3. Наказ Мінагрополітики від 05.04.2018 № 176 – визначає порядок обліку сільськогосподарських земель, що забезпечує прозорість даних про землекористування; 4. Концепція Національної програми інформатизації (1998) – передбачає розвиток інформаційних технологій у різних сферах, включаючи агропромисловий комплекс [24, с. 295-299].

Проте варто відзначити, що розвиток державних інформаційних систем, що забезпечують управління АПК України, пройшов кілька етапів, відображаючи еволюцію технологій та зміну управлінських підходів у галузі.

Перший етапом припав на 1990-ті роки. У період після здобуття незалежності Україна зіткнулася з необхідністю реформування аграрного сектору та створення нових механізмів управління. У 1995 році Кабінет Міністрів України прийняв постанову «Про прискорення організації біржового сільськогосподарського ринку», яка передбачала створення при Міністерстві сільського господарства і продовольства Центру сільськогосподарської ринкової інформації. Цей центр мав забезпечувати збір та аналіз даних про ціни, обсяги виробництва та споживання сільськогосподарської продукції, сприяючи прозорості

ринку та ефективному прийняттю управлінських рішень [25, с. 41].

Другий етап відбувався у 2000-х роках. У цей період акцент було зроблено на інтеграції інформаційних технологій в управління АПК. У 2005 році було розроблено Програму інформатизації агропромислового комплексу, яка передбачала створення інформаційно-аналітичних систем для органів державного управління всіх рівнів. Метою програми було забезпечення оперативного доступу до актуальних даних, необхідних для прийняття обґрунтованих рішень у сфері аграрної політики [26].

Третій етап з 2010-х років і до сьогодні. З розвитком цифрових технологій та зростанням обсягів даних постала потреба в удосконаленні існуючих інформаційних систем. У 2007 році було затверджено План заходів розвитку інформаційного суспільства в агропромисловому комплексі України на 2007-2015 роки, який включав створення інтегрованих інформаційно-довідкових мереж та інформаційно-аналітичних центрів. Ці заходи спрямовані на покращення інформаційного обслуговування аграрного сектору та забезпечення доступу до якісних даних для всіх учасників ринку [27].

В Україні впроваджено низку електронних платформ, спрямованих на підвищення ефективності управління АПК. Нижче наведено ключові з них: 1. Державний аграрний реєстр (ДАР) – це інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує збір, обробку та облік даних про агровиробників. ДАР спрощує доступ до державних та міжнародних програм підтримки, автоматично інтегруючи інформацію з Державного земельного кадастру, Державного реєстру речових прав та інших джерел.; 2. Публічна кадастрова карта України – це онлайн-сервіс, що надає доступ до інформації про земельні ділянки, їхні межі, цільове призначення та власників. Користувачі можуть переглядати кадастрові номери, площу та інші характеристики земельних ділянок, що сприяє прозорості земельних відносин; 3. Система електронних земельних аукціонів «Prozorro.Sale» – це платформа для проведення відкритих електронних аукціонів з продажу та оренди земельних ділянок. Забезпечує прозорість та конкурентність процесу розподілу земельних ресурсів, дозволяючи учасникам брати участь в аукціонах онлайн; 4. Платформа «e-Рослинництво» – це електронна система реєстрів у галузі рослинництва, що забезпечує простежуваність у сфері насінництва та розсадництва. Включає реєстри заявок, державний реєстр сортів рослин, реєстр патентів на сорти рослин та інші; 5. Національна інфраструктура геопросторових даних (НИГД): платформа, що забезпечує доступ до геопросторової інформації, включаючи дані про земельні ресурси, водні об'єкти, інфраструктуру та інші елементи, важливі для планування та управління в АПК; 6. Платформа «e-Дорада» – це навчальна електронна платформа для фінансових та кредитних сільськогосподарських дорадників, що надає доступ до освітніх матеріалів та інструментів для підвищення кваліфікації у сфері агроконсалтингу.

Попри значний прогрес у впровадженні електронних інформаційних систем для управління агропромисловим комплексом (АПК), в Україні досі відсутні або недостатньо розвинені низка важливих баз даних, платформ та електронних реєстрів, необхідних для ефективного управління галуззю. Відсутність таких інструментів обмежує можливості державного регулювання, аналітики та прогнозування у сфері агровиробництва, землекористування та продовольчої безпеки.

Серед основних прогалин у сфері інформаційно-правового регулювання АПК можна виділити наступні:

1. Єдина державна база даних про рибне господарство України. На сьогодні в Україні відсутня централізована електронна система, яка б акумулювала та аналізувала дані про обсяги вилову, аквакультуру, стан водойм та використання рибних ресурсів. Це ускладнює контроль

за використанням водних біоресурсів, створює ризики для незаконного вилову та перешкоджає стратегічному плануванню розвитку рибного господарства;

2. Єдиний реєстр сільськогосподарських земель за категоріями використання. Попри наявність Державного земельного кадастру, в Україні відсутня деталізована інформаційна база, яка б чітко відображала кількість та розподіл орних земель, пасовищ, сіножатей, лісосмуг та інших категорій аграрного використання. Це створює труднощі в оцінці ресурсного потенціалу та ефективності землекористування;

3. Електронний реєстр зрошуваних та меліорованих земель. В умовах зміни клімату та періодичних посух проблема ефективного використання зрошуваних земель стає особливо актуальною. В Україні немає централізованої бази, яка б містила інформацію про площу, стан та власників меліоративних земель, а також про обсяги використання водних ресурсів для потреб сільського господарства;

4. Єдина платформа моніторингу органічного виробництва. Попри активний розвиток ринку органічної продукції в Україні, відсутня інтегрована система, яка б надавала актуальні дані про виробників, сертифікацію органічних господарств, обсяги виробництва та експорт органічної продукції. Така база могла б сприяти розвитку внутрішнього ринку органічних товарів і підвищенню конкурентоспроможності української продукції на міжнародних ринках;

5. Система обліку та моніторингу сільськогосподарської техніки. Відсутність централізованої бази даних щодо наявності та технічного стану сільськогосподарської техніки ускладнює державне регулювання в цій сфері. Така система дозволила б оцінити потреби аграрного сектору в модернізації машинного парку та ефективніше планувати державну підтримку сільгоспвиробників;

6. Єдиний реєстр фермерських господарств та сімейних ферм. Наразі в Україні немає консолідованої бази, яка б акумулювала повну інформацію про фермерські господарства, їхні виробничі потужності, кількість працівників, основні напрямки діяльності та доступ до фінансових ресурсів. Такий реєстр сприяв би ефективнішій підтримці малих та середніх агровиробників.

7. Автоматизована система моніторингу сівозмін. В Україні відсутній державний механізм контролю за дотриманням сівозмін, що може призводити до виснаження ґрунтів, зниження врожайності та збільшення потреби в агрохімікатах. Впровадження такої системи дозволило б оцінювати агроекологічний стан земель та сприяти сталому сільському господарству.

Таким чином, розвиток електронних інформаційних систем в АПК потребує подальшого вдосконалення та розширення, зокрема через створення нових реєстрів, платформ і баз даних, що забезпечать ефективне управління аграрним сектором, покращать моніторинг ресурсів та сприятимуть прозорості в агропромисловій діяльності.

Отже, інформаційно-правове регулювання є необхідною складовою сталого розвитку агропромислового комплексу. Воно сприяє підвищенню рівня прозорості ринку, вдосконаленню державного управління, захисту інформаційних прав суб'єктів господарювання та впровадженню сучасних цифрових технологій. Подальший розвиток правового регулювання інформаційних відносин в аграрному секторі має базуватися на таких пріоритетах: гармонізація українського законодавства з міжнародними стандартами, посилення державного контролю за обігом інформації, посилення ефективних механізмів захисту даних, розширення цифрових рішень у сфері управління АПК. Забезпечення належного правового регулювання інформаційних процесів є необхідною умовою інтеграції України у світовий аграрний ринок, підвищення інвестиційної привабливості та формування конкурентоспроможної аграрної економіки.

Висновок. Розвиток АПК України відбувається в умовах цифрової трансформації, що вимагає якісного вдосконалення інформаційно-правового регулювання. Попри значний прогрес у створенні електронних платформ, баз даних та державних інформаційних систем, в Україні залишається низка сфер, які або не врегульовані належним чином, або взагалі не мають правового та технічного забезпечення.

Саме тому, на нашу думку залишаються не врегульовано інформаційно-правовими відносинами такі сфери АПК: 1. Цифрові технології у точному землеробстві – агрови-робники активно впроваджують GPS-моніторинг, дрони для агрономічного аналізу, сенсори ґрунту та супутникові знімки, проте відсутні законодавчі акти, що визначають порядок їхнього правового використання, доступу до даних та захисту інформації; 2. Автоматизовані системи аграрного моніторингу – в Україні запроваджуються технології штучного інтелекту та Big Data для аналізу стану посівів, прогнозування врожайності, управління фермерськими господарствами, але правові механізми обігу такої інформації не унормовані. Інформаційне забезпечення біо-безпеки та біотехнологій – генетично модифіковані організми (ГМО), селекційні технології, біопестициди та інші інновації розвиваються, але їхній правовий статус, поряд-ок реєстрації та контроль за використанням залишаються

невизначеними; 3. Цифрові фінансові інструменти для агросектору – агрострахування, смарт-контракти, блок-чейн-технології для логістики та фінансування аграрного виробництва використовуються фрагментарно, оскільки нормативно-правова база для таких інструментів не роз-роблена; 4. Правове регулювання відкритих даних у агро-секторі – хоча в Україні є системи аграрної аналітики, відсутні єдині стандарти доступу до даних, їхнього вико-ристання для державних і приватних потреб, що обмежує розвиток інноваційних агроплатформ.

Таким чином, незважаючи на наявність низки сучас-них інформаційних систем та електронних платформ, в Україні зберігаються суттєві прогалини в інформаційно-правовому регулюванні АПК. Відсутність єдиних держав-них реєстрів, законодавчого врегулювання цифрових агро-технологій, а також автоматизованих систем управління аграрними ресурсами обмежує ефективність державного управління, стримує інноваційний розвиток та знижує конкурентоспроможність українського агропромислового комплексу. Подальше вдосконалення інформаційно-пра-вового регулювання АПК є необхідною умовою для гар-монізації з міжнародними стандартами, підвищення про-зорості земельних відносин та сталого розвитку аграрного сектору України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Слома В. М. Правове забезпечення функціонування агробізнесу в Україні. Актуальні проблеми правознавства. – 2016. – Вип. 1. – С. 150–152.
2. Про систему інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу України : Закон України від 05.10.2006 № 229-V : станом на 17 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/229-16#Text>
3. Іванова Г. С. Сучасний стан і перспективи розвитку адміністративно-правового регулювання в агропромисловому комплексі України: монографія. Харків: Право, 2020. 352 с.
4. Іванова Г. С. Адміністративно-правове регулювання у сфері агропромислового комплексу: дис. ... д-ра юрид. наук. м. Запоріжжя, 2020. 252 с. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/dis/07_2020/Ivanova.pdf.
5. Аргат Я. П., Ковальчук І. В., Ломакіна І. Ю., Настіна О. І., Пахомова А. О. Удосконалення інформаційно-правового забезпечення сфери АПК та захисту прав суб'єктів агробізнесу: колективна монографія. Біла Церква: Білоцерківський національний аграрний університет, 2023. 201 с.
6. Дзюрах Ю. М. Державне регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії : 281 – публічне управління та адміністрування / Юрій Михайлович Дзюрах ; Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Львівська політехніка». – Львів, 2020. – 258 с.
7. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. – Х. : Право, 2016. Т. 3 : Загальна теорія права / редкол.: О. В. Петришин (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2017. 952 с.
8. Долинська М. С., Заболотна Н. Я., Марич Х. М. Аграрне право: навчальний посібник. – Львів: Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», 2020. 252 с.
9. Нашинець-Наумова А. Ю. Інформаційна безпека: питання правового регулювання: монографія. – Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 168 с.
10. Іванова Г. С. Інформаційно-правове забезпечення сфери агропромислового комплексу України. Економічна теорія та право. № 3. 2019. С. 115–140.
11. Притула Н. М. Визначення пріоритетних сфер і галузей АПК як засіб державного регулювання аграрного сектору економіки. Економіка і суспільство. 2016. №6. С. 77–83. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/6_ukr/13.pdf
12. Прокопенко Н. І., Шафран А. І. Роль державного регулювання у підтримці аграрного сектору і стимулюванні інновацій. Публічне уряду-вання. 2024. № 2 (39). С. 47–53.
13. Мельничук О. Ф., Опольська Н. М. Законодавство та право в агропромисловому комплексі України: навчальний посібник. – Вінниця: ПП «Едельвейс і К», 2011. 334 с.
14. Гетьман А. П., Шульга М. В., Статівка А. М. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / за ред. А. П. Гетьмана та В. Ю. Уркевича. – Харків: Право, 2012. 448 с.
15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення : Закон України від 31.03.2020 № 552-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-20#Text>.
16. Цирен О. К. Механізми адміністративно-правового регулювання агропромислового комплексу в діяльності об'єднаних територіальних громад. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування. 2024. № 14. С. 16–25.
17. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII : станом на 15 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
18. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI : станом на 8 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
19. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI : станом на 18 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
20. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України від 24.06.2004 № 1877-IV : станом на 18 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
21. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 № 851-IV : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
22. Про національну інфраструктуру геопросторових даних : Закон України від 13.04.2020 № 554-IX : станом на 31 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-20#Text>
23. Про інформаційно-комунікаційну систему "Державний аграрний реєстр" : Закон України від 19.09.2024 № 3980-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3980-20#Text>
24. Довгоруку Ю. Законодавча база системи інформаційного забезпечення агропромислового комплексу України. Історія науки і біографіс-тика. 2024. № 4. С. 292–308.
25. Капранюк О. В. Організація інформаційного забезпечення агропромислового комплексу України. Вісник Книжкової палати. 2018. № 7. С. 40–43.
26. Програма інформатизації агропромислового комплексу на 2005-2007 pp.. URL: <http://www.minagro.kiev.ua/page/?321>
27. Про затвердження плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України "Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 15.08.2007 № 653-р : станом на 13 трав. 2009 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/653-2007-#Text>